CAMELIA RITA TULBAȘ

BUNICA, FRÂNTURI DE ISTORIE

Dedicata bunicii mele Sanziana Tulbas și familiei mele de „chiaburi”, bătută de militia comunista ca sa își doneze pamanturile statului roman.

CAP. 1 BUNICA

Bunica a fost omul pe care l-am iubit cel mai mult din lume, copil fiind. Poate pentru că simţeam că sentimentul e reciproc. Nu ştiu de ce şi cum, dar m-a iubit mereu, cred că mai mult decât pe oricine şi am simţit asta de când mă ştiu.

Am stat la ea până am crescut mai mărişoară şi am plecat la Cluj, la şcoală. Ai mei nu prea aveau timp de mine şi nu-mi amintesc decât că mă simţeam ca o mică povară ori de câte ori mă luau acasă. Cred că erau prea ocupaţi.

În schimb, bunica, fără nici un fel de ostentaţie, firesc şi normal, mă făcea să mă simt acolo, în imensa ei casă ca şi cum totul ar fi fost al meu. Cântam, dansam, mă plimbam pe unde voiam. Din camera noastră până în podul imens şi de acolo peste curte, pe la toţi chiriaşii ei, prin grajdul pentru cai, transformat acum în coteţ uriaş de găini, unde scotoceam toate ouăle din cuibare şi până în celălalt pod, unde domnea faimoasa sanie pentru cai. Totul era al meu.

Mă suiam pe scările de lângă pivniţă şi ajungeam într-o cămăruţă căreia îi spuneau „găbănaş” nici acum nu ştiu de ce, unde tuciuria Anica, chiriaşă şi ea, prăjea în fiecare seară seminţele negre şi le stropea cu apă sărată pregătindu-le pentru a doua zi, când le vindea în piaţă cu „teocuşul”, de un bănuţ fiecare.

Bunica avea o casă cu nouă camere, dintre care una din cele din faţă şi veranda, erau ale noastre. În camerele de alături, cu baie (culmea modernizării), stătea Carmen, o femeie deosebit de frumoasă şi soţul ei, care lucra undeva la stat. Bunica îi sortase pe categorii şi în apropierea noastră stăteau cei mai „spălaţi”.

Mai demult acea parte a casei apaţinuse doar familiei şi restul, în josul curţii, dincolo de trepte, era pentru argaţi şi slujitori, cazaţi tot pe categorii.

Acum stăteam doar noi două într-o cameră frumoasă de la stradă, lângă noi Carmen şi abia mai jos veneau restul, înşiraţi în toate celelalte camere cu ieşire în pridvorul lung cât curtea: un şofer cu soţia şi copilul lui, o doamnă retrasă de care nu prea-mi aduc aminte

şi o doctoriţă căruntă, care locuia împreună cu băiatul ei infirm, absolvent de drept, ajuns mai târziu notar în Cluj.

Şi în camera de lângă pivniţă, în „găbănaş”-tuciura Anica.

Puteam să merg oricând oriunde, la fiecare dintre ei, dar bunica nu mă lăsa să merg singură, deşi ei mă chemau cu toţii, să-mi dea oricear fi făcut în ziua aceea de mâncare.

Eram o fetiţă cu pielea albă şi părul negru „ca abanosul” cum se zicea prin basme, atât de negru, că mă miram şi eu uneori când mă uitam în oglindă, că de negru ce era bătea în albastru.

Eram o zvârlugă de fetiţă ce cotrobăia peste tot şi, până la urmă, puteam să umblu pe unde voiam, că doar toată "moşia" bunicii era a mea.

De fapt ce mai rămăsese din ea. Pe atunci nu ştiam eu prea multe, dar când am crescut mai mare am aflat că bunica fusese „chiaburoaică” şi avusese peste 20 de ha de pământ, cumpărate de la un doctor Groza şi de la moşierul Telechi. Veniseră, ea şi cu bunicul din satul Bogata de Mureş, şi cumpăraseră tot pământul ăsta.

O parte era pe malul Uiorii de Sus, unde Mureşul făcea un cot mare şi abrupt, teren botezat de localnici „la cotul lui Turbaşoaie”, după numele bunicii. Contribuise şi ea cu ceva la geografia locului.

Multe ar mai fi de spus despre pământurile ei, mai ales că ne luptăm şi acum pentru mai mult de jumătate din ele, deşi toate sunt trecute pe extrasele noastre funciare. Dar mare e puterea stăpânirii!

Amintindu-mi, totuşi, cu haz de stăpânire, o mai văd şi acum pe bunica, mare stăpână şi ea, dar acum doar pe ea însăşi, când s-a dus o dată la Primărie să ceară ceva şi l-a văzut acolo pe Petrică, o fostă slugă, ajuns om de vază.

Şi văzându-l bunica pe Petrică, a bătut cu bâta în pământ şi l-a strigat. Petrică a uitat de toate funcţiile din Primărie şi a fugit repede la bunica s-o întrebe:

-Care-i baiu’ nană Sânziană?

Bunica i-a spus clar ce vrea iar Petrică a fugit repede să rezolve ce i se ceruse. În capul lui, tot ea rămăsese stăpâna de drept. Lucra şi el

acolo la Primărie, ca şi copiii care în pauzele de la şcoală se jucau „de-a altceva”.

Eu le vedeam pe toate, pentru că bunica nu avea cu cine să mă lase şi mă ducea peste tot cu ea. Ai mei munceau mereu şi eu am stat mult cu bunica, aproape până la 10 ani.

Până la colectivizare şi până la reforma monetară bunica fusese cea mai bogată femeie din oraş, tata zicând c-ar fi avut bani să cumpere o stradă cu 40 de case.

Istoria ţării am învăţat-o în şcoală, dar altfel era când mi-o povestea tata. Ce ştiu de la el mi-a lăsat un gust amar şi ciudat, aşa cum erau şi vremurile pe atunci.

Mi-a povestit cum îl trezeau comuniştii noaptea din somn cu biciul, pe el şi pe unchiul, ducându-i cu forţa la Miliţie, să semneze că dau pământul în colectiv. Că bunica i-a ameninţat că îi blesteamă dacă fac asta, că i-au dus în închisoare şi i-au bătut cu biciul şi i-au ameninţat c-o vor aduce şi pe „bătrâna” s-o bată acolo, sub ochii lor, dacă nu semnează.

Şi-atunci ei au semnat. Dar abia apoi au aflat că într-o cameră alăturată, miliţienii o ameninţau în acelaşi timp şi pe bunica, spunându-i că-i omoară copii.

Au venit apoi comuniştii şi le-au luat tot ce aveau în curte, cai, căruţe, boi, trăsură, chiar şi motocicleta lui tata, „Harley Davidson”, spunând că-i interzis să aibă cineva un vehicul cu viteză mai mare decât maşinile poliţiei. A scăpat doar sania pentru cai, uitată în pod.

Despre toate astea ştiam de la tata. Îmi amintesc cum ne-am plimbat o dată dincolo de grădină, aproape de Mureş şi uitându-se înapoi spre casa noastră care se vedea mică în zare, tata a a smuls un fir de iarbă, l-a ros între dinţi şi mi-a zis:

-Uită-te şi ţine minte: tot ce vezi cu ochii tăi, de jur împrejur şi până la noi acasă, tot pământul ăsta a fost al nostru. Să nu uiţi niciodată!

Şi nu mi-aş fi amintit probabil de plimbarea asta, dacă tatalui meu nu i-ar fi curs atunci lacrimile pe obraji. Privea lung şi-i curgeau lacrimi mari pe obraji. De atunci nu am mai putut sa uit.

Acum, o parte din pământ e iar al nostru, dar ciuntit de reziduurile pe care le-a pus fabrica pe el şi pustiit cumva de tot ce-avea. Pământ fără nici un har, îmbibat cu sodă şi distrus fără nici o socoteală.

Dar luându-mă cu vorba, am uitat că începusem să scriu doar ca să-mi amintesc de copilărie. Dar parcă tot ce-a fost atunci se leagă fără voie, de bunica.

Era pe vremuri o femeie vrednică şi avusese şase copii. Cel mai mare murise în război într-un incendiu de camion. Era, săracul, la aviaţie. Toată familia se mândrea cu asta şi de multe ori avem impresia că toţi ar fi preferat să moară acolo în avion şi nu într-un camion bombardat.

Poza lui ovală, „sepia", era înrămată şi ţinută pe peretele de lângă patul bunicii.

Bunicul murise şi el tânăr, de tuberculoză, tot în război. Tata avea pe atunci 13 ani. Era o poză în albumul familiei cu înmormântarea bunicului: el aşezat solemn într-un sicriu şi bunica stând în picioare alături de toţi copiii, printre care şi tata, în pantaloni scurţi. Mică fiind, m-am întrebat şi atunci ce artă macabră şi stranie putea fi în mintea celor ce făceau poze cu oameni în sicriu. Nici acum nu înţeleg.

Oricum, bunica a rămas singură cu copiii ei mai mari şi mai mici şi cu o grămadă de pământ. Dar se pare că nimic nu a clintit-o. Mână de fier. Toată lumea a uitat de bunicul, care fusese deputat la liberali, dar nimeni nu a uitat-o pe bunica. Era prima care ieşea pe ogor primăvara, dând tonul la lucrările câmpului şi toată lumea începea să lucreze, pentru că umbla vestea că Turbăşoaia ară, seamănă, prăşeşte, sau treieră şi atunci ştiau toţi ca asta trebuie facut.

Era cea mai pricepută în ale pământului. Bineînţeles că nu le făcea ea singură, avea oameni tocmiţi pentru asta! Dar ea ştia întotdeauna când şi ce trebuie făcut.

Venise cu zestrea asta în minte, de acolo, din Bogata de Mureş, de la toate neamurile, părinţii şi strămoşii ei şi nici un inginer de-acum nu ar mai putea să ştie atâtea, câte învăţase prin tradiţie de la ai ei, bunica.

CAP. 2 VREMURI NOI

Nimic nu era pe atunci ciudat sau de analizat. Era doar o lume în schimbare, o lume pe care nimeni nu ştia cum o vor schimba ei sau alţii. Bunica era o relicvă a orăşelului nostru, un fel de ciudăţenie de ţăran înstărit rămas fără pământ, dar care ştia exact pe ce lume trăieşte.

În rest, nimeni nu mai știa nimic. Slugile ei ajunseseră oameni importanţi și nimănui nu-i mai păsa de pământ. Era o epocă a industrializării. Toate ogoarele nu mai aveau nici un rost. Refăcuseră fabrica mare, SODA, care extrăgea sarea și o prelucrau toți după capul celor de-atunci. Nu mai conta nici invenția lui Solvey, chimistul care-o construise, nu mai conta nimic. Au început încet să apară gropi în masivele de sare. Muncitorii care lucrau acolo din timpuri străvechi au fost declarați eroi, dar din salariul ce-l aveau până atunci, plus rația săptămanală de carne, nu li s-a mai dat decât atât cât să nu moară de foame. Totul era pentru societate și trebuia repede construit socialismul. Clasa muncitoare era foarte entuziasmată, după cum scriau ziarele. Mai puțin fericiți erau ei, muncitorii înșiși, dar nu mai puteau spune nimic. Luptau cu toții pentru socialism și făceau cincinalul în patru ani și jumătate. Mâna s-a surpat mai târziu din cauza exploatării fără control și au rămas îngropate acolo utilaje extrem de scumpe. Noroc că s-a surpat noaptea, ca ziua ar fi murit și oamenii din ea. Au rămas în urma ei gropi pline cu apă sărată. Lacurile nedorite ale orașului.

Fabrica era păzită de ruși și de cadre. Toate mergeau din bine în mai bine. Muncitorii nu mai aveau pantofii de pânză curați și albi de pe vremuri și nici carnea cuvenită săptămanal. Nici ei și nici familiile lor nu mai erau protejate în caz de accident, dar se puteau mândri că fabrica e a lor. După experiența pe care o aveau de atâția ani, cu siguranță că ei ar fi condus-o mai bine. Dar erau alții care vorbeau în numele lor și care spuneau că așa e bine cum zic ei și că venise vremea lor!

Și dacă era cineva împotrivă, organele de partid îi convingeau că e așa cum li s-a spus.

Ocna Mureș nu mai era un oraș agrar, devenise industrial peste noapte și nimeni nu mai avea ce căuta pe ogoarele chiaburilor. Era un oraș liber, în care toți erau încurajați să lucreze în fabrica statului.

Ogoarele bunicii au fost spulberate. Parte de CAP, parte de IAS. Ei nu i s-a dat nici măcar o pensie.

Și atunci, bunica a început să-și închirieze casa. Era tot ce mai avea. Camera cea mai mare, din față, i-a fost naționalizată și acolo a fost, multă vreme, un „centru" de pâine.

Nu știu dacă bunica a înțeles ceva din toate astea, cert este c-a înțeles că i s-a luat tot, pământ, animale, utilaje și că nu mai avea din ce trăi. Statul român nu-i lăsase nimic din toată averea și nici n-o ajuta cu ceva să-și trăiască anii bătrâneții, atâția câți îi mai avea. Chiaburoaica bătrână, plaga societății, să fie fericită că mai trăia!

Nici acum nu înțeleg liniștea bunicii. Parcă nimic n-o atingea. Își închiriase camerele din casă și nu vorbea nimic cu nimeni despre asta. Nici mie nu mi-a zis niciodată nimic. Parcă totul ar fi fost firesc. Nu avea nici un pic de ură și nu judeca pe nimeni. Cerul se coborâse peste ea și ea nu avea nici un resentiment.

Uitându-mă în urmă, nu pot să înțeleg. Să nu-mi spună ea mie nimic, să le ia, așa, pe toate ca și cum Dumnezeu i le-ar fi dat, să nu simt niciodată din partea ei vreun sentiment de revoltă sau ură, nimic, nimic! Bunica parcă era din piatră.

Aveam 13 ani când a murit și nu știam decât că are o casă mare cu o grămadă de chiriași. Nu mi-a spus niciodată că a fost cea mai bogată femeie din oraș și nici ce avere a avut. Am aflat asta, mai târziu, de la alții. Eu o știam de parcă atunci s-ar fi născut, stând la umbra caisului din curte, urmărind tot, dar parcă dormind, veselă și fără multe

gânduri, bunica mea ce-mi dădea miere de albine și „coțcă" de zahăr. Nici nu mi-aș fi putut închipui vreodată ce om puternic era.

Doar tata, fire mai slabă, înjura uneori din toți rărunchii „comuniștii" și „regimul". Doar el îmi mai spunea câte ceva, mie, unui copil care nu prea știa nimic, dar care înțelegea din ura lui că ce există pe pământul nostru, ce traiam noi acolo și atunci nu e chiar ce-ar fi trebuit să fie. Că pe el îl dăduseră afară de la școală că era fiu de

chiabur, că bunica a semnat până la urmă tot ce i s-a spus, doar ca să nu-i omoare comuniştii copii prin închisori.

Că tot pământul din spatele casei noastre, până la Mureş, a fost al nostru şi că nu e nici un păcat dacă mai ia şi el nişte napi de la CAP ca să aibă ce să dea la porci.

Şi că vecinul nostru, Moldoveanu, paznic la comunişti, nu a avut dreptate atunci când l-a împuşcat pe tata cu o puşcă cu sare, în noaptea în care tata a luat nişte napi de pe fostul lui pamânt.

Încerca tata să-mi explice mie, pe care şcoala mă făcuse comandantă de detaşament de pionieri şi îmi dăduse o cravată roşie şi un şnur auriu pe piept, ca semn ca sunt un comunist de viitor. Şi chiar l-am văzut plângând pe ascuns pe tata, atunci când Moldoveanu i-a strigat, că s-a terminat cu el, că pământul din spatele casei noastre nu mai este al lui, „chiabur împuţit" şi că de acum totul e al lui, a lui Moldoveanu şi a altora ca el.

Ciudată îmi părea revolta tatei, la fel de ciudată ca liniştea bunicii.

De câte ori vorbea de pământ, tata vorbea şi de bunica, mama lui. Parcă între ea şi pământ era o legătură indestructibilă.

Au murit amândoi: el revoltat mereu, ea într-o stranie muţenie.

Ştiam ce crede tata despre toate astea, că mi-a spus.

Dar ce gândea bunica, oare, despre tot şi toate? Ce simţea ea, în sufletul ei? N-am reuşit să aflu niciodată.

CAP. 3 COPILĂRIE

Pe atunci eram încă foarte mică. Mă jucam neobosită din curte până în pod şi rareori, când mă lasa bunica, chiar şi-n pivniţa mare cu inelele de fier pe uşi.

Toţi mă chemau pe la ei, dar eu nu mergeam nicăieri, pentru că ştiam că nu am voie. Fără ea, bunica nu mă lăsa să merg la chiriaşi, doar la negricioasa Anica, unde puteam să mai stau seara, să mănânc

seminţe şi să ascult poveştile ei uimitoare despre vârcolaci şi fiinţe nepământene. În rest ştiam că nu pot merge fiindcă deranjez. Mergeam însă cu bunica uneori în vizită, aşa că ştiam şi de pe-acolo tot ce s-ar fi putut ştii.

Într-o zi, nevasta şoferului făcea chiftele şi eu cu bunica eram „în poveşti", adica in vizită. Copilul Paulică, mic fiind, mai mic chiar decât mine, începu să facă pipi. Luată prin surprindere, doamna şoferului îl trase repede la ea şi Paulică făcu pipi în pumnii ei, iertând covorul de pe jos. Imediat după ispravă, femeia se-ntinse spre tigaie şi-mi oferi şi mie o chiftea, cu aceeaşi mână în care făcuse Paulică pipi. Eu m-am tras după bunica şi-am refuzat, deşi chiftelele miroseau îmbătător.

-Cum nu vrei? Ia măcar una!

Eu m-am ascuns atunci şi mai tare, trăgând-o pe bunica de fustă. Bunica se întoarse spre mine, zâmbind complice:

-Ei, lasă dacă nu vrei acum, ramâne-atunci pe altă dată!

Fugăream mereu găinile prin curte şi le prindeam toţi puişorii. Nu voiam decât să-i miros. Miroseau aşa de bine, a pui pufos şi a căldură! Sătulă de furturile mele, o cloşcă mare şi pestriţă a sărit pe mine cu gând să mă mănânce nu alta, m-a zgâriat şi m-a ciupit până pe treptele de sus ale casei.

Bunica m-a luat repede în braţe, m-a dus în veranda cea mare, încolăcită în viţă de vie şi m-a aşezat pe „laviţă".

A pus nişte apă la fiert şi a aruncat o bucăţică de plumb în ea. Pe când eu încă mai plângeam în hohote, bunica a scos cu o lingură de lemn bucăţica de plumb şi mi-a arătat-o, întinsă în palmă:

-Uite de ce te-ai speriat, era doar o biată găină!"

Şi bucata de plumb, caldă încă, avea într-adevăr forma unei găini. Era mare vrăjitoare bunica!

Chiar şi când mă dureau urechile, ştia ea cum să-mi pună câte un căţel de usturoi în fiecare ureche, să mă culce pe pat şi să-mi cânte în şoaptă un cântecel uşor, aşa încât adormeam scâncind şi apoi mă trezeam fără nici un pic de durere, chiar dacă încă îmi mai simţeam, sărate, lacrimile în gură. Luam veselă premiul de la bunica, „coţca" de zahăr şi hălăduiam iar prin curte, fără nici o grijă!

Dar uneori era şi rea, bunica! Venea câteodată şi sora mea pe-acolo şi dormeam amândouă în unul din cele două paturi mari. Al doilea era al bunicii.

Şi ce circ mai făceam! Râdeam, săream prin pat, strigam şi goneam prin casă şi fugea biata bunica peste tot după noi cu bâta! Şi noi ocoleam tot ce era în jur şi nimeni nu ne mai putea prinde. Cand să dormim, începeam iar zarva. Şi bunica striga din patul lipit de al nostru: „vedeţi că dau!" şi lovea plapuma cu bâta, dar noi ne ridicam picioarele sub noi şi ea nici nu ştia că nu ne putea atinge. Nu ne nimerea niciodată! Dar râdea în hohote şi ridica din nou bâta şi mai aprigă: „Vedeţi că acum chiar dau!" şi iar lovea în gol, prin plapumă.

Un circ total prin perne! Râdeam apoi cu soră-mea, îndelung şi pe înfundate, când bunica, supărată că a pierdut, zicea că acum trebuie să dormim.

Dar după toată distracţia asta, cine era mai mort de frică decât noi, dimineaţa când trecea Şişa şi mătura trotuarul din faţa casei, cu maturoiul ăla mare şi se oprea deodată şi ciocănea în geam:

-Bune au fost fetele aseară, bunică sau le iau şi le bag în sac?

Bunica ne înghiontea, încet:

-No, ziceţi, aţi fost bune aseară?

Şi noi ne rugam râzând, dar şi cu lacrimi în ochi:

-Nu ne da bunică, nu ne da! La noapte suntem cuminţi!

Şi bunica îl trimitea pe Şişa de la geam:

-Du-te Şişă azi şi lasă, că fetele au fost cuminţi! Dar vezi să mai vii şi mâine!

CAP. 4 SFÂRŞITUL UNEI EPOCI

A trecut de atunci o veme şi toate s-au schimbat pe nesimţite. Eram de-acum o mică domnişoară într-o şcoală bună din Cluj. Nu avea tata prea mulţi bani, dar nici eu nu mai ieşeam din cărţi. Avea şi el un fix cu educaţia. Probabil că îi rămăsese undeva în suflet ideea

că bunicul a fost deputat la liberali şi el nu a fost lăsat nici măcar să-şi termine şcoala, pe motiv că era fiu de chiaburi.

Acum nu mai era decât un instalator de gaz şi de apă, care muncea din greu câte opt ore pe zi, uneori în subteranele fabricii, cu masca de gaze pe faţă. Dar se lăuda peste tot cu fetele lui. Aşa era tata.

În fiecare zi din vacanţă, mergeam pe la bunica. Mă suiam pe bicicletă şi îi strigam mamei că „mă duc la buna!" Şi o găseam ori în casă, ori sub acelaşi cais înflorit sau plin de fructe.

Îmbătrânise bunica, dar tot frumoasă era. Şi era a mea. Îi strălucea faţa când mă vedea intrând pe poartă şi nu mai ştia ce să-mi dea. Mergea cu paşi uşori la dulapul ei din cireş sculptat şi mai lua de-acolo câte o cutie de zahăr „coţcă", cu un aer şugubăţ. Crescusem deja mare şi mă distra copilăreasca plăcere a bunicii de-a ronţăi din cubuleţele de zahăr.

Îmi măsura întotdeauna fusta scurtă cu palma ei mică şi clătina din cap dezaprobator:

-Păi bine tu fată, ai tăi chiar nu au avut destui bani sa-ţi ia material pentru fustă?

Şi iar mergea încet la dulapul ei vechi şi masiv, sculptat în lemn de cireş. Se întorcea şi-mi dădea o mânuţă de bani, din năframuţă:

-Cumpără-ţi şi tu un material al tău, dar vezi să fie destul de mult pentru o fustă ca lumea!

Şi râdea.

O sărutam pe amândoi obrajii şi o prindeam pe după umeri, legănând-o:

-Bună, buna mea!

Şi obrăjorii ei ridaţi de vreme zâmbeau fericiţi.

Când a fost bolnavă nimeni nu mi-a spus nimic. Aveam examene şi toţi ştiau c-aş fi fugit acasă. Pe moarte fiind, bunica n-a putut nici măcar sa moară fără mine. Delira în boala ei şi mă striga mereu. Şi-atunci mama, i-a luat mâna în palma ei spunându-i că sunt eu şi că tocmai am ajuns acasă. Bunica a prins-o strâns de mână. Nu mai

vedea nimic, a crezut ca sunt eu şi încet, încet s-a stins. Ea a crezut că sunt eu şi eu nu am ştiut nimic.

La înmormântare m-au chemat şi pe mine. Nu am putut să intru în camera cu sicriul, fosta camera a lui Carmen. Am privit totul din uşă. Nu-mi mai amintesc dacă am plâns, eram şi eu acum din piatră. Stăteam lângă un stâlp, acolo în verandă şi nu mai puteam nici macar simţi nimic. Aş fi vrut să fi fost lângă ea când a murit, dar poate că mama ştia mai bine. Poate că era prea mult pentru un copil ca mine.

Casa s-a vândut apoi şi totul a fost împărţit între copiii ei. N-am mai avut niciodată puterea să intru în acea curte, deşi proprietarii de acum m-ar fi lăsat cu drag.

Dar ori de câte ori trec pe-acolo şi mă uit la geamul camerei noastre, simt că bunica-i cu mine.

CAP. 5 PĂMÂNTUL

Şi după acea aşa-zisă revoluţie, a venit iar tata să ne sâcâie cu pământurile lor. Toţi aveam rostul nostru, soră-mea nici măcar nu mai era în ţară, aşa că m-a găsit pe mine să mă toace zilnic la cap cu:

-Vezi şi tu de pământurile noastre! Toată lumea-şi face cerere să-şi ia pământul înapoi şi vouă nu vă pasă de nimic!

-Ce tot vrei cu-aşa zisele pământuri, nici măcar nu aveţi acte pe el şi nici nu ştiu despre ce-i vorba!

-Tu, fată, a fost o grămadă de pământ! Nu am nici un act, dar pot să-ţi arăt exact unde a fost! A fost pământul nostru!

Nu aveam eu timp de asta, dar nici de tata nu te mai puteai scăpa. Aşa că l-am luat odată cu maşina şi mi-a arătat tot pământul care-a fost al lor. Adică şi al meu, prin moştenire. Ştia fiecare brazdă de pământ, din fir în păr. Am dat din cap că da, era într-adevăr mult, dar ce să fac eu acum?

-Fă o cere la Primărie, ca moştenitor şi să-l luăm înapoi! Pentru părinţii mei a fost tot ce-au avut ei mai scump!

Dacă tot nu am avut încotro, dar nevoind să umblu aşa, pe alături, am profitat şi eu de oamenii pe care-i cunoşteam şi am căutat în Cartea Funciară numele bunicilor mei. Poate, poate voi găsi ceva! Ce surpriză am avut când am văzut că tot ce-mi spusese tata era înscris în Cartea Funciara, frumos şi clar, pe numele bunicii mele şi a copiilor ei! Bunica, nu numai că a avut o considerabilă avere, ci chiar a înregistrat-o în acte, negru pe alb! Am găsit-o eu, după vreo 30 de ani.

Ei, de-acum treabă uşoară, m-am bucurat. Am scos toate Extrasele CF, patru la număr: arător 20 ha, în plus ceva intravilan, vie, am luat la puricat şi toate actele din casă şi am făcut un mic dosărel cu care m-am dus la Primărie.

S-a înregistrat, am primit şi număr şi abia de acum încolo a început marea încâlceală! Ba că pământul nostru aparţine de Ocna Mureş, ba că aparţine de Noşlac! Fiecare primărie ne arunca pământul dintr-o parte într-alta şi, de unde credeam că e treabă uşoară, cu toate Extrasele CF în regulă, cu toate condiţiile îndeplinite de lege, pentru că bunica îşi împărţise averea copiiilor, aşa încât toţi se încadrau în acea faimoasă Lege 18, cu mine care eram, vorba aceea „mama actelor", m-am trezit total buimăcită de cele două primării. Şi în tot acest timp, vreo câţiva ani, pământul nostru a fost lucrat, folosit şi recoltat, nu se ştie de cine şi pe ce temei legal.

Am zis că las naibii tot, că nu mai am eu timp, nervi şi interes pentru asta, dar tata era tot mai trist, mai bătrân şi mai bolnav şi parcă singurul lucru care-l mai ţinea în viaţa era pământul acela al lor.

M-am luptat pentru tata, pentru că-l vedem atât de dărâmat, pentru că îmi spusese că asta a fost tinereţea lui, când a fost sculat cu biciul din pat şi dus în închisoare, ca bunica să semneze că-şi dă averea comuniştilor. M-am luptat fiincă îmi aminteam cum a plâns atunci pe ogor, cu un fir de iarbă în gură, când eram doar un biet copil. Şi pentru că a fost dat afară din şcoală fiind fiu de chiabur! Aş fi vrut să-l văd măcar acum liniştit.

Dar toate erau grozav de împrăştiate. Nimeni nu ţinea cont de actele mele. Procesul a durat mult.

Am fost să văd şi pământul: viile nu mai existau. Am fost pe acele dealuri şi erau pustii. Nu ştiu cine ar mai fi avut acum atâţia bani ca să planteze la loc viile pe care le aveau ei atunci.

Multe hectare din pământul din spatele casei era distruse de reziduurile de la SODA. "Pământurile lui Moldoveanu şi a altor CAP-işi ca el", mi-am amintit din copilărie. Distruse erau toate.

Pe arătoarele bogate de la Uioara, de când ne luptam în procese, nimeni nu mai făcuse nimic. Nu mai era pământul nostru decât cu numele păstrat de „cotul lui Turbăşoaie". Mai pescuiau, la mal, pescarii.

Pe vreo două hectare se întindeau pompele de apă ale oraşului iar casele pe care le avea acolo bunica şi care fuseseră transformate în birouri ale IAS aproape că nu mai existau. Le furaseră cu totul, cărămida cu căramidă. Foştii comunişti. În rest, 10 hectare de buruieni şi fănaţ. Ogoarele grase ale bunicii erau acum păşunea satului.

Nu ştiam ce să-i mai spun tatei. Stăteam cu actele de proprietate în mână şi mă gândeam. Ce să fac acum? Tata aproape plângea.

Şi apoi, cu inima în dinţi, singură şi fără să spun nimănui m-am dus la mormântul bunicii. Poate ar fi ştiut ea ce să-mi spună. Ce să mă fac acum cu tot pământul ăsta care a fost viaţa ei? Dar bunica stătea neclintită, acolo sub crucea ei de piatră şi nu-mi spunea nimic. Niciodată nu mi-a spus nimic despre averea ei şi nu-mi spunea nici acum.

Şi atunci, am dat statul în judecată.

CAP.6 HOŢI ĂIA, HOŢI ŞI ĂŞTIA

-Ei şi cu ce ne-am ales atunci, tată, că am dat statul în judecată? Cu bani plătiţi la avocaţi, cu umblături de la o primărie la alta, cu nervi şi timp pierdut fără rost. Înapoi n-am văzut decât vreo câteva hectare din cele 20 şi nici alea unde trebuiau să fie! Am aflat doar cine erau cei care le foloseau: cineva sus-pus, cel de la OCOTA şi un inginer agronom. Ce să mai eu fac acum, cum să mă bat cu ei?

-Toţi sunt hoţi, a zis tata şi ăştia şi cei de dinaintea lor! Nu se poate să nu mai fie dreptate pe pământul ăsta! Acum ai şi actele, fă şi tu ceva!

Am făcut. Am mai dat o dată statul în judecată! Alţi bani, altă distracţie! Dar, ce era sa fac dacă tata nu mai avea linişte?!

N-a mai apucat bietul tata să mai vadă dreptatea! A murit de comoţie cerebrală şi eu cred că toate i s-au cam tras de la pământ. Acum are parte de el, doar că nu e al lui. Îmi zicea mama că plătesc chiar şi locul de mormânt şi că acel contract cu cimitirul e valabil un număr limitat de ani. Apoi, dacă nimeni nu mai plăteşte îţi iau chiar şi locul ăla.

-Cum adică ţi-l iau, am întrebat eu, şi ce fac cu el după aceea?

-Îngroapă pe alţii acolo, mi-a spus mama.

„Şi cu noi ce fac?" m-am întrebat eu.

Când eram copil am văzut odată în cimitir un sicriu plin cu oase şi păr. M-am gândit acum, că asta fac şi cu noi.

„Ei, tati, dacă după 70 de ani după ce-am murit, nici oasele noastre nu mai valorează nimic, ce tot mai voiai tu cu pământul ăla de la bunica?"

EPILOG

Acum abia înţeleg liniştea bunicii. Pamântul nu-i al nostru, chiar dacă l-am lucrat şi l-am iubit o viaţă. Nici măcar acei doi metri ce ne vor acoperi nu ne aparţin şi amintirea fiinţelor noastre se va dilua încet.

Puternic şi nepăsător va rămâne doar pământul.

Noi nu avem decât speranţa nemuririi sufletului din noi.